

Allmennprosess - saksforberedelse

Tvisteloven kapittel 9 §§ 9-2 til 9-11 gir regler for saksforberedelsen i tingretten og når lagmannsretten er førsteinstans. Tvl. § 9-2 uttrykker at sak reises ved skriftlig eller muntlig stevning. Kravene til stevningens innhold er langt på vei overensstemmende med gjeldende rett, men tvisteloven inneholder noen flere presiseringer. Det er nytt at stevning skal redegjøre for både det faktiske og rettslige grunnlaget for kravet. Det er videre et vilkår at stevningen skal inneholde de bevis som saksøkeren har oversikt over når saken reises. Saksøkeren skal også gi sitt syn på den videre behandling av saken, det vil si hva som må gjøres fra partenes og rettens side. Det er åpnet for en enklere form for stevning der saken gjelder overprøving av dom fra forliksrådet eller dom fra tvistenemnder.

Tvl. § 9-3 gjelder tilsvaer. Retten kan fastsette at tilsvaer skal gis skriftlig eller muntlig. Tilsvaersfristen skal normalt være tre uker, men fristen kan forkortes eller forlenges. Det er gitt regler om hva tilsvaer skal og bør inneholde. Manglende eller mangelfullt tilsvaer kan resultere i fraværdsdom. Det er bare mangler som knytter seg til spørsmålet om kravet bestrides på formelt eller reelt grunnlag, som vil kunne medføre fraværdsdom.

Retten er i tvisteloven pålagt en mer aktiv og planmessig saksstyring enn tidligere for å oppnå en rask, prosessøkonomisk riktig og forsvarlig saksbehandling, jf. tvl. § 9-4 første ledd. Etter at tilsvaer er innkommet skal retten straks legge en plan for den videre behandling, jf. annet ledd. Planen legges etter drøfting med partene. Slike drøftinger skal som hovedregel gjøres i et rettsmøte der saksforberedende dommer og partene er til stede. Det mest praktiske vil være at planmøtet gjennomføres som et fjernmøte. Bare i større og mer kompliserte saker vil det være aktuelt i innkalle partene til retten. Loven åpner for at retten kan be om partenes uttalelse skriftlig eller på annen måte innhente partenes synspunkter når et rettsmøte er åpenbart unødvendig eller hvis hensynet til sakens fremdrift tilsier en slik behandling. Bestemmelsen innebærer at retten også kan ringe partene enkeltvis for å drøfte den videre fremdriften. Typisk kan slike unntak fra planmøter være aktuelt hvis saken er svært enkel eller det er vanskelig å få avviklet planmøtet innen rimelig tid.

I planmøtet skal det legges en plan for den videre saksforberedelse frem til hovedforhandlingen. Tvl. § 9-4 annet ledd bokstav a til j inneholder en liste over hva møtet bør omfatte. Listen er ikke uttømmende, men er ment som en huskeliste slik at spørsmål av betydning i den enkelte sak blir behandlet. Særlig spørsmålet om beramming av hovedforhandling og mulig gjennomføring av rettsmekling vil være viktige spørsmål som saksforberedende dommer må ta stilling til i tilknytning til planmøtet. Av bokstav h fremgår kravet til saksbehandlingstid for alminnelige tvistemål. Kravet innebærer at hovedforhandling skal berammes innen seks måneder etter at stevningen kom inn til retten. Bare "særlige grunn" kan gi grunnlag for å fravike denne fristen. Det at prosessfullmektigene ikke har anledning til å møte i retten innenfor fristen, vil normalt ikke være tilstrekkelig til å utsette saken.

Bestemmelsen i tvl. §9-5 første og annet er en særregel om muntlig tilsvaer. Det skal avgis i rettsmøte under saksforberedelsen. Et slikt rettsmøte vil normalt også omhandle forhold etter § 9-4. Tredje ledd gir en generell adgang til å holde rettsmøter under saksforberedelsen. Det kan være for å foreta ytterligere drøfting av spørsmål etter § 9-4, for å klarlegge muligheten for forlik eller på annen måte avklare spørsmål som gjelder saksforberedelse eller gjennomføring av hovedforhandling. Bestemmelsen gir retten mulighet til å velge den saksforberedelsen som er mest effektiv for å unngå utveksling av mange prosesskriv der muntlig forhandling er raskere.

Tvl. § 9-6 bestemmer at partene skal ha rett til å uttale seg om avgjørelser i tilknytning til saksforberedelsen. Avgjørelser skal normalt tas på grunnlag av skriftlig behandling, men muntlig forhandling kan holdes hvis hensynet til effektivitet og forsvarlig behandling krever det. En part skal fremsette innsigelser mot prosesshandlinger så snart det blir anledning. Avgjørelser om saksforbered-

elsen skal tas så tidlig som mulig, men kan utsettes dersom avgjørelsen henger sammen med saken for øvrig eller andre forhold tilsier en slik behandling. Retten kan etter tredje ledd la være å ta stilling til et avvisningsspørsmål der det er klart at saksøkeren ikke vil få medhold i hovedkravet.

Etter tvl. § 9-8 om forenklet domsbehandling er retten gitt adgang til å avslutte saken uten hovedforhandling. Forenklet domsbehandling kan gjennomføres hvis det er klart at et krav som er fremmet, ikke for noen del kan gis medhold eller det er klart at innsigelsene mot kravet i sin helhet er uholdbare. Det er et vilkår at det settes frem en begjæring om forenklet domsbehandling. Retten kan ikke beslutte slik behandling av eget tiltak. Hvis begjæring er fremsatt, kan ikke rettens beslutning om forenklet domsbehandling ankes uansett hvilken avgjørelse retten kommer til. Retten må vurdere å holde et rettsmøte dersom en av partene krever det. Vurdering av om det skal holdes rettsmøte, må bero på hva som er nødvendig etter en rettfærdig og forsvarlig rettergang, men forarbeidene uttrykker at det normalt bør avholdes et rettsmøte dersom en part har krevd det, jf. Ot. prp. nr. 51 s. 395. Dommen må bygge på det som er kommet frem under saksforberedelsen, eventuelt i rettsmøtet.

Tvl. § 9-9 åpner for at partene kan inngå avtale om rettens saksbehandling etter samtykke fra retten. Av annet ledd følger at tvisten kan avgjøres på grunnlag av skriftlig behandling eller en kombinasjon av skriftlighet og muntlighet. Retten kan også fastsette at partene skal gi en skriftlig redegjørelse for visse avgrensede spørsmål. Vilkårene skal tolkes strengt, og bruk av skriftlig redegjørelse skal begrenses til det som er nødvendig. Avgjørelse om skriftlig redegjørelse skal treffes ved kjennelse hvis partene ikke er enige om denne fremgangsmåten. I saker med et uoversiktlig faktum kan retten pålegge saksøkeren å gi en redegjørelse for de faktiske forhold. Skriftlige redegjørelser bør alltid gis før saksforberedelsen er avsluttet, men kan i særlige tilfeller gis etter hovedforhandling er holdt, for eksempel dersom en part av hensyn til kontradiksjon skal gi uttrykk for sitt syn på kompliserte rettsspørsmål etter hovedforhandlingen.

Saksforberedelsen skal avsluttes to uker før hovedforhandling, jf. § 9-10. Innen denne fristen skal partene avgi et sluttinnlegg. Sluttinnlegget skal inneholde partenes påstand, påstandsgrunnlagets rettslige og faktiske side og de bevis som vil bli ført. Samtidig skal det også sendes inn forslag til fremdriftsplan for hovedforhandlingen, evt. bør prosessfullmektigene bes å lage en felles fremdriftsplan.

Det følger av § 9-11 første ledd at det er retten som har ansvaret for at partene skal innkalles til hovedforhandling. Henvisningen til § 13-2 gir anvisning på hvilken form innkallingen skal ha og hvem som skal være adressat for innkallingen. I annet ledd pålegges retten å utøve saksstyring i forhold til gjennomføring av hovedforhandlingen. Bestemmelsen inneholder en detaljert redegjørelse for rettens ansvar i forhold til de enkelte deler av hovedforhandlingen. Retten pålegges en konkret styring i forhold til hvor omfattende hver enkelt sekvens av hovedforhandlingen skal være. Bestemmelsen gir også anvisning på at retten normalt bør drøfte fremdriftsplanen med partene. Til slutt pålegges også retten å sørge for at planlagt fremdrift gjennomføres under hovedforhandlingen. Konsekvensen av at en part overskrider sin tilmålte tid, kan være at retten avskjærer videre innlegg etc. med hjemmel i § 9-13 annet ledd.

Aktuelle problemstillinger:

1. Hva skjer dersom partenes prosessfullmektiger ikke har anledning til å møte til hovedforhandling innen seks måneder etter at saken kom inn til retten?
2. Hvilken betydning får det at et prosesskrift kommer til retten etter at det er satt frist for sluttinnlegg?
3. Hva innebærer bestemmelsene om innstilling av saken forut for rettsmøtet?
4. Hva betyr reglene om avslutning av saksforberedelsen og sluttinnlegg for domstolens arbeid?
5. Hvor detaljert fremdriftsplan kreves av retten i forhold til den enkelte hovedforhandling?

Utarbeidet av
kst. avd.leder/tingrettsdommer Liv Synnøve Taraldsrud
Oslo tingrett